

Bilaga 1

Kompletterande uppgifter till ansökan Våtmark & vatten #2 – Naturskyddsföreningen i Örebro län

Bakgrund

I projektet Våtmark & Vatten # 2 är vårt mål att öka kunskapsunderlaget, förbättra de hydrologiska och akvatiska miljöerna genom åtgärder, dvs återvätning av större våtmarker i sydvästra Örebro län, samt att engagera skolor i åtgärder och undersökningar högst upp i två olika avrinningsområden;

3. Norra Östersjön och 5. Västerhavet alla belägna i Örebro län.

I Laxå och Degerfors kommuner ligger ett flertal vattendelare. Det är här flera vattendrag i Örebro län samt angränsande län har sina "Nilens källor". För flertalet av dessa, t.ex Svartån, är källorna stora våtmarker eller mossar som tex Stora Gåssjömossen, Vargavidderna eller Skagershultsmossen.

Genom att analysera sju våtmarker, ta fram åtgärdsförslag, utföra åtgärder i tre objekt/våtmarker så är avsikten med projektet att förbättra vattenkvaliteten och öka den ekologiska statusen i både våtmarkerna och dess tillhörande vattendrag nedströms.

Detta anser vi kommer att förbättra den ekologiska statusen inte bara i objekten utan även längre ner i avrinningsystemen. Dessutom kommer åtgärderna minska risken för översvämningar, minska övergödningen av sjöar och hav, säkra vattenförsörjningen (dricksvatten, skogsbruk, jordbruk), minska risken för stora skogsbränder, samt minska utsläppen av växthusgaser.

Genom att involvera, engagera och informera lokala skolor med elever och lärare sprider vi kunskaper, ökar engagemang och förståelsen och acceptansen kring vattenfrågor, lösningar för miljön och biologisk mångfald. Vår förhoppning är även att åtgärderna som eleverna får vara delaktiga i, knyter eleverna till platsen och bidrar till att fler unga kommer ut i naturen.

Projektet Våtmark och Vatten #2 är redan påbörjat men saknar full finansiering. Hösten 2022 deltog 80 elever från Stora vallaskolan i Degerfors. Eleverna fick hjälpa till med manuella återvätnings-åtgärder, inblick i framtida vattenvårdsyrken samt upptäcka våtmarkens och skogens arter. Under februari 2023 kommer vi utföra åtgärder, dvs återvätning, av Edsbackamossen i Degerfors kommun, vilket kommer ge omedelbara effekter för hydrologin i mossen och förväntade påföljande effekter för nedströms våtmarker och vattendrag.

Med denna ansökan vill vi använda medel till att fortsätta återväta resterande våtmarker och i samband med detta engagera fler elever i Degerfors kommun. För klimat, vatten, biologisk mångfald och för våra ungdomar.

Mål och syfte

1. Fjärranalys av 7 våtmarker (Stora Gåssjömossen, Stora Klingan, Lilla Klingan, Mosstorpsmossen, Edsbackamossen, Trysslingsmossen och Norra Åsmossen) för att få ett underlag inför möjliga åtgärder för att förbättra hydrologi och vattenkvalitet. Flertalet av dessa är föremål för att bli naturreservat då de har höga eller mycket höga naturvärden, men alla har någon gång under historien påverkats av tex dikning.
2. För minst två av objekten, genom fältbesök och fördjupade analyser, föreslå samt utföra åtgärder, dvs återvätning, i dessa objekt (detta med markägares tillåtelse och samverkan). Detta för att återställa och på ett enkelt sätt skapa kolsänkor där den naturliga hydrologin lagrar kol i form av torv.
3. Vid två perioder varje år, höst & vår, under projektets tre år i fält, engagera 40-60 högstadiel elever och lärare från Degerfors kommun. Elever och lärare får delta i praktiska moment och åtgärder, lära sig om biologisk mångfald och klimat, samt mäta och ta prov i objekten och avrinningsområden. Även ideella våtmarksintresserade och berörda kommuners miljöförvaltningar bjuds in att delta.

Syftet med projektet är att ta fram ett kunskapsunderlag, utföra återvätning och utbilda lärare och elever. Med kunskapsunderlaget önskar vi även ge andra, främst myndigheter, möjligheten att utföra erforderliga åtgärder som ger goda miljöeffekter.

Åtgärderna i åtminstone ett av objekten ämnar bidra till god ekologisk status i vattenmiljön genom att de våtmarker som vi avser att inventera, samt utföra åtgärder i, ligger allra högst upp i sina respektive avrinningsområden. Ju bättre hydrologiska funktioner som finns högst upp i vattensystemet desto bättre ekologisk status nedströms, samt i objekten i sig och i deras närhet. Detta förbättrar även förutsättningar för den biologiska mångfalden att öka, kvantitativt och kvalitativt. Återvätningen gör det också möjligt för dessa våtmarker och tillhörande vattendrag att, på ett bättre sätt, buffra vatten vid höga flöden och nederbördsperioder. Samt hålla vatten i större utsträckning under torka och extremtemperaturer. Därtill minskar utsläppen av växthusgaser till atmosfären, när rubbade eller förstörda hydrologiska funktioner återställs.

För vissa av åtgärderna kommer effekterna att vara omedelbara, för andra kommer effekter märkas efter troligtvis 10-tals år.

Att eleverna i Degerfors kommun får delta i återvätningen, hoppas vi inspirerar både i yrkesval, yrkesliv och generellt gör att de både förstår och verkar för goda miljöeffekter.

Genomförande, tidsplan

Under 2021 genomförde konsulter (tidigare anlitade av Länsstyrelsens avdelning för skyddad natur) en fjärranalys av de sju objekten. Därtill gjorde de under 2021 fältbesök i två av objekten för att ta fram en konkret åtgärdsplan för tre objekt. Denna delges Länsstyrelsen i Örebro län för samråd och synpunkter och eventuell komplettering samt godkännande, detta gäller även för alla förekommande markägare.

Under februari 2023 utförs åtgärder av entreprenör i Edsbackamossen, givetvis under ledning, i samråd och med godkännande av Länsstyrelsen i Örebro län och förekommande markägare.

Under 2022, 2023 och 2024 ta med minst 40 högstadiel elever och lärare per år från högstadium i Degerfors för att de ska, under säkra former, delta i åtgärdsarbetet, utföra provtagning och andra mätningar, lära sig mer om restaurering, sambandet mellan våtmarker och vatten, ekologi och miljö. Förutom detta möjliggöra för ideella våtmarksintresserade att delta i projektet.

Målgrupp

Högstadiel elever och allmänheten samt tjänstepersoner och yrkesverksamma inom entreprenad, skogsbruk och naturvård